

Rachel Nygren, stabschef
Jonas Lundström, verksamhetschef näringsliv och
samhällsbyggnad
Regionala utvecklingsförvaltningen

Regionala utvecklingsnämndens
arbetsutskott tillika politisk
styrgrupp fullmäktigeuppdragen

Genomförande av fullmäktigeuppdragen tilldelade regionala utvecklingsnämnden 2023 - kostnadsreducerande åtgärder för regionala utvecklingsförvaltningen

Sammanfattning

Regionala utvecklingsnämnden den 5 april beslutade om att reducera kostnader motsvarande totalt 8 miljoner kronor, inom den budget som nämnden har rådighet över, inför budgetåret 2024. Regionala utvecklingsdirektören fick även i uppdrag att bland annat se över vad Region Västerbotten som ägare har för möjligheter att effektivisera och samordna kollektivtrafiken.

Regionala utvecklingsnämnden den 23 maj beslutade att kostnadsminskning kan bestå av åtgärder av varierande karaktär. Det vill säga att kostnadsminskningen inte uteslutande behöver bestå av reducering av personalkostnader. Regionala utvecklingsdirektören ska lämna förslag på kostnadsreducerande åtgärder och beskriva vilka verksamhetsmässiga konsekvenser kostnadsminskningen innebär. Nämnden beslutade vidare att överenskommelsen om samverkan för regional utveckling 2023-2026 mellan Region Västerbotten och kommunerna i Västerbottens län med tillhörande avtal inte får påverkas till den grad att leveransen från regionala utvecklingsförvaltningen till kommunerna försämras.

De ramminskningar som nu föreslås utgår från den renodlade organisationen som stadgas i reglementet och regionala utvecklingsnämndens politiska uppdrag för regional utvecklingsverksamhet. Kommunerna har via primärkommunala delegationen och samrådet för samverkan inom regional utveckling riktat kritik gentemot regionen för bristande samråd i de åtgärder som genomförts där all administration som kan samlas i regionens centrala administrativa funktioner redan har överförts. Därmed är den kvarvarande verksamhetens rådighet av stort värde i de fortsatta processerna i samråd mellan regionen och kommunerna. Om ytterligare omstruktureringar, ambitionsminskningar eller förflyttning av rådighet ska diskuteras, bedöms förhandlingar behöva inledas i enlighet med avtalens uppsägningsklausuler, eller samråd om att omformulera samverkan initieras mellan Region Västerbotten och länets kommuner.

Regionala utvecklingsförvaltningen har med grund i nämndens beslut den 23 maj 2023 om inriktning för fortsatt genomförande av fullmäktigeuppdrag tagit fram förslag på kostnadsreducerande åtgärder och beskrivit vilka verksamhetsmässiga konsekvenser kostnadsminskningen innebär.

Fullmäktigebeslut om avtal och särskilda överenskommelser

I sammanhanget bör noteras att den regionala utvecklingsnämndens verksamhet, sedan dess bildande 2019, ansvarar för verksamhet inom tre olika samverkansavtal:

- 1) Kultursamverkansmodellen. Regionernas fleråriga kulturplaner är politiskt beslutade planer som tas fram i samverkan med kommunerna och efter samråd med civilsamhälle och det professionella kulturlivet i regionen. Flera av regionerna i Sverige är dessutom involverade i formaliserad interregional samverkan. Samtliga regioner, utom Region Stockholm är en del av modellen. Kulturplanerna omfattar i många fall regionens samlade kulturpolitiska strategi och plan och inte enbart de delar som regleras i förordningen om bidrag till regional kulturverksamhet. Kommunerna är betydande aktörer även för den regionala kulturverksamheten. Ett exempel på detta är att de idag bär drygt 25 procent av de årliga bidragen inom ramen för kultursamverkansmodellen, vilket är i nivå med de årliga bidragen från staten. Regionerna står för mer än 45 procent.
- 2) Samverkansöverenskommelsen mellan regionen och kommunerna i Västerbotten. Regionen och kommunerna har tecknat avtal mellan varandra om att samverka inom alla delar av den regionala utvecklingspolitiken med utgångspunkt i regionala utvecklingsstrategin (RUS). Överenskommelsen innebär att kommunerna och regionen samråder om regional utveckling i alla delar och att kommunerna skjuter in 13,8 mkr av kommunala skattemedel för att regionen tillsammans med kommunerna ska bedriva regional utveckling och kommunal samverkan.
- 3) Västerbottensmodellen inom kollektivtrafiken handlar om fördelningen av skattemedel och kostnader för att bedriva lokaltrafik, regiontrafik och interregional trafik. I samband med bildandet av Region Västerbotten bestämdes att de åtaganden som tidigare hanterades av Landstinget, skulle överföras och samlas hos regionala utvecklingsnämnden. Det är inom denna del som hela underskottet för nämnden gentemot budget finns.

Regionala utvecklingsnämnden behöver i sina beslut ta hänsyn till att inte effektiviseringar och kostnadsminskningar, för att komma tillrätta med finansiering av trafik kostnader, innebär kraftiga och faktiska neddragningar i relation till budget. Detta i de områden där regionfullmäktige upprättat samarbetsöverenskommelser eller avtal som riskerar brytas. De tidigare ramminskningarna och flytt av rådighet från samverkansmodellen har lett till skarpa reaktioner från länets kommuner via den primärkommunala delegationen. Ytterligare ambitionsminskningar eller flyttande av inflytande från samverkansmodellen behöver nogsamta samrådas kring, för att inte riskera att avtalens tvisteparagraf används.

Tabellen nedan visar på kostnadsreducerande åtgärder, vilka beskrivs utförligare i efterföljande text.

Verksamhetsområde	Beskrivning	Kostnadsminskning (kr)
Hela förvaltningen	Minskade personalkostnader	2 mkr
Kollektivtrafik	Minskade kollektivtrafikkostnader	2 mkr
Hela förvaltningen	Övrigt	4 mkr
Summa		8 mkr

De föreslagna åtgärderna innebär att huvuduppdraget regional utveckling minskar i kostnad. Förslag om åtgärder har tagits fram med utgångspunkt i att finna lösningar som lindrar konsekvenser som innebär kritisk verksamhetspåverkan så långt det är möjligt. Det kommer att innebära konsekvenser för genomförandet av uppdraget och medföra synbara effekter gentemot Region Västerbottens samarbetsavtal med kommunerna och de statliga uppdragen. Neddragningar i huvuduppdragets utförande kommer med stor sannolikhet också innebära att möjligheten att verka för att regionala utvecklingsmedel nationellt och internationellt inte i samma höga grad kan växla upp regionala och lokala insatser.

Det är av stor vikt att dessa ytterligare ramminskningar hanteras i enlighet med överenskommelsen och avtalet som fullmäktige beslutat och som överenskommit med var och en av samtliga kommuner i Västerbotten. Nämnden behöver därmed ge uppdraget till förvaltningen om att implementera föreslagna ramminskningar efter samverkan är genomförd och ha beredskap att justera beslutet i det fall kommunerna har krav om detta.

Skulle nämnden fatta besluten om ramminskningen och kommunerna i enlighet med avtalets tvisteparagraf skulle hålla inne pengar, misslyckas såväl uppdraget om besparingar som skyldigheten att verka för att avtalen genomförs enligt fullmäktiges beslut.

Drastiska tider kräver tidvis drastiska åtgärder och åtgärder som hittills inte prövats. Även om den princip som ligger till grund för att förtroendepersonorganisationen ska beslutas av den avgående politiska församlingen är till av en orsak, så bör det finnas utrymme att överväga justeringar under innevarande mandatperiod. Förtroendeorganisationen och tjänstepersonsorganisationen bör gå hand i hand. I och med att det görs besparingar på tjänstepersonsorganisationen bör man även se över möjligheten att minska, ambitionssänka eller pausa delar av förtroendepersonorganisationen.

Minskade personalkostnader

Norra Sverige befinner sig i ett expansivt läge och är i starkt behov av bland annat kompetensförsörjning, infrastruktursatsningar, attraktiva boendemiljöer, kultur och turism. Regional utveckling är en viktig faktor för att Norra Sverige ska kunna växa. Regionala utvecklingsförvaltningen arbetar på högtryck och är i behov av att marknadsföra sig, agera som en attraktiv arbetsgivare och rekrytera fler medarbetare. Regional utveckling i Västerbotten behöver bli fler- vi behöver förstärkning för att komma i mål.

Vid en ambitionsminskning inom sakområden inom regionala utvecklingsförvaltningen kommer personalen att beröras, och den expertis och sakkunnighet som byggts upp under flera år riskerar att gå förlorad med små möjligheter till återhämtning under de kommande åren. Det är inte heller endast den enskilda sakkunskapen som går förlorad, hela det intrikata samverkansnätverket mellan de regionala utvecklingsfrågorna påverkas genom en effektivisering i och med att sakfrågorna är sammankopplade med varandra. En minskning inom ett sakområde kan därmed påverka vilka insatser som är möjliga inom ett annat och ge oönskade följder som är svåra att förutse i förväg.

Som förvaltningen även tidigare informerat genomfördes omflyttningar och ambitionsminskningar kring administrativa stödfunktioner under åren 2021-2022, där administrativt stöd för kärnverksamheten centraliserades till regionstyrelseförvaltningen. Effekten av sparförslagen och ambitionsminskningarna beräknades vara 4 mkr. Översynen innebar att nämnden redan under förra året fick en ramminskning. Utöver detta innebar detta även en minskad ambitionsnivå, då tjänster reducerades i samband med flytten. Det finns alltså inte möjligheter att ambitionsminska mer i administration som regionala

utvecklingsförvaltningen har rådighet över. Det är även på sin plats att konstatera att ytterligare ambitionsminskningar i det centrala stöd som erbjuds regionala utvecklingsnämndens förvaltning har en direkt påverkan på chefers och medarbetares förutsättningar att fullgöra sina delar i det regionala utvecklingsuppdraget då detta innebär att arbetsuppgifter med stor sannolikhet flyttas ut till förvaltningarnas verksamheter utan att resurser medföljer.

Regionstyrelseförvaltningen har tidigare föreslagit att flytta ut funktioner inom regional utveckling från nämndens och samverkansmodellens rådighet inom områdena digitalisering, påverkansarbete och kompetensförsörjning som hör till huvuduppdraget regional utveckling. Vidare har föreslagits att de delar av nämndsekretariatet som ger service till regionala utvecklingsnämnden och dess arbetsutskott även bör centraliseras som vidare även ger möjlighet till effektivisering och neddragning.

En omorganisering innebär i sig inte minskade kostnader. För att en sådan åtgärd skulle medföra minskade kostnader skulle ambitionsminskning av stöd i form av tjänster åtfölja en sådan åtgärd. En centralisering försvårar utbyte och samverkan inom nämndsekretariatet innebär, gå förlorad mellan regionala utvecklingsnämnden, dess verksamhet och samverkansstrukturen. Eftersom nämndsekretariatet även stödjer samverkansstrukturen med kommunerna i enlighet med gällande överenskommelse och tecknade avtal har Region Västerbotten inte har ensam rådighet i dessa delar. En ytterligare centralisering skulle vidare betyda stora administrativa merarbeten för kärnverksamheten i regional utveckling och bedöms inte innebära någon positiv synergi.

Sådana åtgärder har en sådan påverkan på både verksamhet och samverkansmodell att i enlighet med beslutet i RUN den 23 maj, behöver sådana initiativ initieras i nämnden och dessutom samverkas i enlighet med avtalen mellan regionen och kommunerna.

De senaste två åren har präglats av stora förändringar i verksamheten, till följd av beslut om centraliseringar, samt förändringar av lokaler och fysisk arbetsmiljö. Förvaltningen konstaterar att vi tappat viktig kompetens i form av att personal slutat, i direkt anslutning till dessa förändringar. Det finns risk att de åtgärder som föreslås innebär ytterligare kraftiga försämringar att presentera Region Västerbotten som en trygg, attraktiv arbetsgivare.

Förvaltningen föreslår, trots detta, en reduktion av personalkostnader om en total kostnadsminskning på ca 2 mkr.

Konsekvensen av detta är att en redan slimmad organisation blir ännu mer begränsad, vilket kommer att ha direkt effekt på vilka uppdrag som regional utveckling kan ta sig an.

Regionala utvecklingsförvaltningen har i basen ett tjänsteutrymme om 47,9 heltider. I och med denna kostnadsminskning sjunker tjänsteutrymmet finansierat av bas till 45,9. I utrymmet ingår tjänster och uppdrag som regionala utvecklingsnämnden enligt avtal mellan regionen och samtliga kommuner i länet har tecknat. Dessa tjänster är inte möjliga att direkt koppla till uppdrag som innehas av enskilda tjänstepersoner, utan utrymmet hanteras genom samordning med direkt finansierade uppdrag från bland annat EU, staten och kommunerna. Dessutom ingår delar finansierade av staten via Kammarkollegiet, för att utföra skyldigheter som svarar mot ansvaret att vara regionalt utvecklingsansvarig aktör.

Helt klart är att ambitionsminskningar i kärnverksamheten kraftigt kommer påverka leveransen av regionala utvecklingsuppdrag. I praktiken blir det kännbart när färre personer ska utföra samma mängd uppdrag med förväntan om opåverkad leverans.

Minskade kollektivtrafikkostnader

Inom kollektivtrafikområdet har åtgärder för att minska kostnaderna vidtagits inom såväl områdena intäktsstärkande som kostnadsbegränsande aktiviteter.

Intäktsstärkande aktiviteter är justering av regiontrafiktaxan med såväl helårs- som delårseffekt. Kostnadsbegränsande aktiviteter har fokuserats på att genom synergieffekter mellan buss och tåg begränsa den totala kostnadsmassan för de två trafikslagen.

Konsekvenser av de intäktsstärkande aktiviteterna innebär att resenärernas andel av totala intäkterna ökar och därigenom stärker kostnadstäckningsgraden. Utformning av taxejusteringen görs för att motverka en övergång från kollektivtrafik till bil på kortare relationer, vilket skulle innebära risk för ökad trängselproblematik för Umeå och Skellefteå, samtidigt som effekterna för långväga resande begränsas genom att förslag till justering differentieras för olika intervaller, produktkategorier och åldersgrupper.

Konsekvenserna av de kostnadsstärkande insatserna är begränsade för kund genom att trafikslagen sammantaget erbjuder alternativ till dagens trafikutformning. Effektivisering genom utvecklad samplanering skapar en effekt med bibehållen funktionalitet i trafiksystemet.

Framtidsspaning

I dessa bistra ekonomiska tider bör alla lyfta blicken och fundera på hur mycket demokrati får kosta, vad som ska prioriteras och vad som är syftet med den offentliga organisationen där huvudsyftet är att ge medborgarna service.

Regionala utvecklingsnämndens beslut att reducera kostnader om 8 miljoner kronor försätter förvaltningen i en svår situation med behov av att pausa och dra ner på insatser under en tid då förvaltningen snarare borde växa och kraftsamla för nämndens räkning. Den planerade besparingen påverkar visserligen budget och verksamhet, men är samtidigt bara en droppe i havet sett till vad som idag är känt om prognos om ekonomiska förutsättningar de kommande åren, där prognosticerat underskott år 2024 överstiger en miljard i dagsläget (uppgår i skrivande stund till 1,2 miljarder enligt uppgift förutsatt att beslut om besparingar 2024 ger önskad effekt det kommande året). Den kan inte rädda Region Västerbotten ur den ekonomiska krisen eller det budgetunderskott som råder inom framför allt hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Genom att pausa verksamheter och insatser inom regional utvecklingsförvaltning försvagas snarare nämndens position och möjlighet att samla och leda det regionala utvecklingsarbetet, vilket riskerar att leda till ytterligare svårigheter i framtiden där potentialen att öka länets skattebas riskerar gå förlorad.

För att effektivisera organisationen står det nära till hands att ana en vidare centralisering under de kommande åren, där Region Västerbotten, regionala utvecklingsnämnden och regional utvecklingsförvaltning tvingas prioritera hårt samt lägga sig på en miniminivå för att uppfylla de lagstadgade uppdragen. Samråd och samverkan med länets kommuner, länsstyrelsen och övriga berörda statliga myndigheter som föreskrivs i § 8, lagen om regionalt utvecklingsansvar riskerar därmed att begränsas och minimeras och det är inte säkert att Region Västerbotten kommer kunna eller ha råd med att prioritera den samverkansorganisation som idag regleras i samverkansöverenskommelsen mellan Region Västerbotten och länets kommuner. Detta kan få kommunerna att ifrågasätta det samverkansavtal som finns, med resultat att de håller inne finansiering enligt samverkansavtalets § 10. Eftersom Region Västerbotten är skyldiga till samverkan och samarbete oavsett ersättning leder detta till en kostnadsökning.

Region Västerbotten tillhör de län som satsar absolut minst av egna resurser till regional utveckling. Den förmåga som vi nu har, att växla upp verksamheten genom att söka medel från andra finansieringskällor kommer att påverkas negativt av nedskärningar. Norra Sverige befinner sig i ett expansivt läge och Region Västerbotten växlar samtidigt ner ambitionen och pausar uppdrag inom regional utveckling. En ekvation som känns svår att lösa.

Förslag till beslut

Regionala utvecklingsnämndens arbetsutskott föreslår regionala utvecklingsnämnden att anta tjänsteskrivelsen som sin egen.

Regionala utvecklingsnämndens arbetsutskott föreslår regionala utvecklingsnämnden att fastställa att förvaltningens tjänstepersonsorganisation helt består av personal direkt kopplade till huvuduppdraget regional utveckling. Ytterligare ramminskningar eller organisatoriska förändringar som innebär förflyttning av ansvar utanför nämndens rådgighet behöver förankras i enlighet med reglementen, men också i enlighet med ingångna avtal och överenskommelser såsom exempelvis samverkansöverenskommelse med länets kommuner.

Regionala utvecklingsnämndens arbetsutskott föreslår regionala utvecklingsnämnden anta kostnadsreducerande åtgärder om att minska ramen enligt följande:

Verksamhetsområde	Beskrivning	Kostnadsminskning (kr)
Hela förvaltningen	Minskade personalkostnader	2 mkr
Kollektivtrafik	Minskade kollektivtrafikkostnader	2 mkr
Hela förvaltningen	Övrigt	4 mkr
Summa		8 mkr

Regionala utvecklingsdirektören får i uppdrag att, till regionala utvecklingsnämndens kommande sammanträde, exemplifiera vad posten övrigt kan omfatta samt bevaka de beslut som övriga nämnder och styrelsen fattar och hur dessa kan påverka regionala utvecklingsnämnden.

Regionala utvecklingsnämndens arbetsutskott föreslår regionala utvecklingsnämnden att uppdra till regionala utvecklingsdirektören att genomföra samråd i samverkansstrukturen för kommunerna i syfte att säkra regionens följsamhet gentemot ingångna avtal och samverkansöverenskommelsen. Ett sådant samråd ska identifiera och förankra prioriteringarna och identifiera om andra beslut behöver fattas för att samrådet ska anses vara i enlighet med ingångna avtal och överenskommelser.

Ersätter beslutet ett tidigare/annat beslut?

Nej

Resurser och finansiering

Resurser för att utreda och genomföra fullmäktigeuppdragen tas inom regionala utvecklingsnämndens befintliga ram.

Beslut expedieras till

Regionala utvecklingsnämnden

Samråd för samverkan inom regional utveckling